

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Bakalářská práce

POJETÍ ETIKY SIMONE DE BEAUVOIR V DÍLE ETHICS OF AMBIGUITY

Autor práce: Dominika Tokárová

Vedoucí práce: doc. Dr. phil. Jakub Sirovátka

Studijní program: Filozofie a religionistika

2024

„Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.“

27.3.2024

.....
Dominika Tokárová

Děkuji vedoucímu práce panu doc. Dr. phil. Sirovátkovi za jeho neobyčejnou laskavost, trpělivost, cenné rady a vedení práce. A zároveň děkuji mému manželovi, bez kterého by nic z tohoto nebylo možné.

Obsah

ÚVOD.....	5
1 EXISTENCIALISMUS	7
1.1 <i>Simone de Beauvoir jako filozofka</i>	7
1.1.2 Fenomenologický podklad a situovaný subjekt	8
1.2 <i>Problémy existencialismu pro vytvoření etické koncepce</i>	9
2 ETIKA PODLE BEAUVOIR	12
2.1 <i>Esej Pyrrhus a Cineas jako podklad pro etiku</i>	12
2.1.1 První část	12
2.1.2 Druhá část.....	16
2.2 <i>Etika dvojznačnosti</i>	18
2.2.1 Dvojznačnost	18
2.2.2 Svoboda.....	20
2.2.3 Selhání vůle být svobodným	22
2.2.4 Koncept odhalení	23
2.2.5 Ontologická svoboda musí přerůst do svobody morální.....	25
3 Etika JP SARTERA.....	28
3.1 <i>Sartre a jeho nedokončený etický systém</i>	28
3.1.1 Bytí a nicota.....	28
3.1.2 Existencialismus je humanismus	29
3.1.3 Notebooks for an ethics	30
3.1.4 „Sartreovská“ etika	30
ZÁVĚR	32
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	33
ABSTRAKT	35
ABSTRACT.....	36

ÚVOD

Simone de Beauvoir je bohužel často opomíjenou filozofkou, přestože její díla jsou filozoficky hodnotná a přinášejí značný a originální přínos. Pro existencialistický směr znamená autonomní postavu, i když někteří tvrdí, že její myšlení je nepřímé odkazování na Sartrovo uvažování. Jako nejhodnotnější a nejzajímavější hodnotím její koncepci etiky. Nejenže pro existencialistický směr nejsou etické koncepce běžně zpracovávány, ale zároveň nám Beauvoirino pojetí může přinést nový a svěží pohled na etické problémy dneška, i přes to, že její dílo je více než 70 let staré.

V tomto obtížném tématu mi byla oporou Kristana Arpa a její mimořádně detailní zkoumání etiky Beauvoir. "Bounds of Freedom", které je svého druhu jedinou takto rozsáhlou publikací k přiblížení etického myšlení Beauvoir. V anglicky mluvícím světě je téma Beauvoir častěji diskutováno než u nás. Proto jsem se opřela o odbornice, jako je právě Kristana Arpa, ale také o Debru Bergoffen, Margaret A. Simons, Toril Moi a Tove Petterson. Krátký seznam literatury je dán tím, že etický koncept Beauvoior není široce zpracováván. Dokonce jak uvidíme níže, jsou badatelé, kteří její koncept označili jako skrytě Sartrův. Velká část literatury se zabývá její známější publikací „Druhé pohlaví“ a tak jsem se pokusila přiblížit její práci pomocí té literatury, která byla relevantní pro toto téma.

Cílem této práce je tedy nastínit a představit Beauvoirinu etickou koncepci s dostupnými materiály, jichž bohužel ještě není mnoho. Soustředila jsem se především na dílo "Ethics of Ambiguity" a na dílo, které mu předchází, "Pyrrhus and Cineas". Pokusila jsem se objasnit Beauvoirinu hlavní tezi, kterou je nutnost svobody druhých pro naplnění mé vlastní svobody a tím akcentovat vztah mezi já a druhým, který je zásadní v její práci. Člověk pro ni není izolovanou subjektivitou, ale právě přítomný ve světě s ostatními. Abych byl plně svobodný a mohl morálně jednat, potřebuji, aby i druzí byli svobodní.

Pro objasnění této teze jsem zvolila stejný postup jako Kristana Arpa. Nechala jsem se vést odborníci a za pomoci ostatních badatelů jsem nejdříve popsala důvody, proč je nutné se Simone Beauvoir zabývat. Poté jsem popsala její filozofické zakotvení ve fenomenologii. Dále jsem se zamyslela nad existencialismem a jeho problémy, které se objevují při vytváření konceptů etiky, jak pro čtenáře, tak pro autory těchto

existencialistických konceptů. V další části jsme spolu s Debrau Bergoffen popsali etická témata, která Beauvoir řeší v díle "Pyrrhus and Cineas", jako například násilí, a představili podklady pro etiku dvojznačnosti, zejména podobu svobody a tezi, že nejsem na světě sám.

A konečně představuji koncept etiky dvojznačnosti a jejího stěžejního argumentu, že k tomu, abych byl svobodný, musím chtít, aby i ostatní byli svobodní. K vysvětlení této teze docházíme přes popis dvojznačnosti, pravdě lidské existence, pro které je zásadní, že je subjektem i objektem. Dále jsme se zabývali tématem svobody, ale hlavně představujeme koncept svobody Beauvoir, který je zcela odlišný od Sartrova tím, že Beauvoir rozděluje svobodu na ontologickou a morální a tímto krokem může dojít ke své tezi. Morální svoboda je vlastně vůlí k tomu být svobodným. Ontologickou svobodu máme nutně všichni, ale pokud na tuto svobodu odpovíme nevůli být svobodnými, tedy nebudeme chtít mít vůli k tomu být svobodní, selžeme v dosažení morální svobody. Toto selhání pak Beauvoir představuje na pěti typech lidských osobností.

K dosažení morální svobody je podle Beauvoir nutné chtít svobodu i pro ostatní. Tento argument lze rozdělit na dvě části. První z nich je, že existence ostatních jako svobodných subjektů definuje mou situaci a je dokonce podmínkou mé vlastní svobody, to rozvádí i v díle Pyrrhus a Cineas. Druhou částí je, že k tomu, abych byl svobodný, je nezbytné chtít, aby i ostatní byli svobodní. Tento argument lze ještě rozšířit na skutečnost, že svoboda ostatních je dokonce podmínkou mé vlastní svobody.

Tato svoboda, jak ontologická, tak morální, odhaluje bytí. Existence ostatních je podmínkou existence lidského světa. Ontologickou svobodu sdílejí všichni lidé, a dokonce i v ontologické svobodě se svět odhaluje. Pokud je lidská svoboda, byť jen na úrovni té ontologické, stále odhalováním světa, pak je existence druhých podmínkou této svobody. Jak říká Beauvoir, člověk může odhalit svět pouze na základě odhalení druhými. Svoboda vždy odhaluje svět, ale ontologická svoboda není cílem.

Člověk musí mít vůli být svobodný, což je ekvivalentem k vytváření sebe sama jako absence bytí tím, že aktivně touží odhalovat svět. Koncept odhalení je jedním ze zásadních témat práce.

Nakonec se lehce dotýkáme tématu Sartra a jeho pokusu o etickou koncepci. Avšak toto není srovnávací práce a jak ukážeme, ani bychom nemohli srovnávat Sartrovo etiku s Beauvoirovou, protože přísně vzato, Sartre žádnou etiku nevytvořil.

1 EXISTENCIALISMUS

1.1 Simone de Beauvoir jako filozofka

Simone de Beauvoir (1908-1986) byla jednou z nejdůležitějších ženských myslitelek a ta nejznámější 20. století. I když sama filozofii vystudovala (jako jedna z mála žen) a několik let ji učila, za filozofku se nepovažovala. Dokonce přísahala, že jí není. Filozof byl podle ní někdo, kdo vymyslel celý filozofický systém, tedy někdo jako její životní partner JP Sartre. Dokonce sama tvrdila, že její myšlení pocházejí pouze od něj.¹

Já, společně s dalšími, moudřejšími mysliteli, si myslíme opak. Beauvir byla filozofkou, což dokládá minimálně etické dílo „Etika dvojznačnosti“. Právě Beauvoir vytvořila existencialistickou etiku. Nekopírovala Sartra, jak by sama řekla, ale její myšlenky jsou originální a v existencialismu i ve filozofii samotné zastává své místo právem.² I přesto stále převládá představa, že Beauvoir nemá vlastní filozofickou, natož etickou koncepci, a tudíž není nutné se jí zabývat, jelikož přebírá Sartrovy myšlenky a pouze je aplikuje ve svých románech.³

Můžeme se ještě ptát, zda pocít samotné Beauvoir, že filozofkou není a je pouze spisovatelkou románů či esejí, jak sama řekla, je dáno historickými okolnostmi, genderovým rozdělením společnosti v té době anebo její vlastní nejistotou či přehnanou pokorou. Nicméně doufáme, že už jsme dál a články na ospravedlnění její autonomie, jako například ten, co psala Margaret A. Simmons z roku 1986, psát nemusíme.⁴

¹ Srov. Moi, T. *Simone de Beauvoir. The Making of an intellectual woman*, s.38-45.

² Srov. Arp, K. *The Bounds of Freedom*, s.1-2.

³ Srov., tamtéž, s.75.

⁴ Srov. Simmons, M. *Beauvoir and Sartre: The Philosophical Relationship* [on-line]. USA: Yale French Studies, no. 72, 1986, [cit. 27.3.2024]. Dostupné na <<https://doi.org/10.2307/2930233>>.

Fakt, že se se Sartrem navzájem ovlivňovali není snad ani nutné podotýkat. Otázka visící ve vzduchu, a to kdo byl originálnější nebo první pro nás není nutná, přinejmenším ne v tuto chvíli. Jejich díla jsou rozdílná a originální. Jejich zkušenosti jsou jiné a zároveň stejné a je třeba k tomu tak přistupovat. Oba by měli mít své místo ve filozofii, i když bohužel se zdá, že Sartre má stále větší pole působnosti.

1.1.2 Fenomenologický podklad a situovaný subjekt

Beauvoir je filozofkou fenomenologické tradice. Jedna z hlavních tezí fenomenologie je, že vědomí je vždy vědomí něčeho. Vědomí by nemělo být považováno za abstraktní od světa, jehož vědomím je. Vědomí něčeho, je vždy svázáno se situací, ve které se člověk nachází. Nejsme omezeni pouze přítomností. Vědomí se vždy rozšiřuje do minulosti či budoucnosti. Člověk se rodí do určitého času a místa, do určité rodiny, sociální třídy a do určitého genderu. Všechny tyto faktory ovlivňují vědomí, které o světě máme. Fenomenologický koncept subjektu zahrnuje všechny tyto poznatky. Je to koncept subjektu v situaci nebo situovaný subjekt, což preferuje Kristana Arp. Myšlení Beauvoir je také formováno přesvědčením, že člověk je situovaný subjekt.⁵ Například v „Druhém pohlaví“ tvrdí, že není nic jako ženská esence. Místo toho, abychom pochopili, co to znamená být ženou, musíme prozkoumat různé aspekty situací, ve který se žena nachází teď, a i v minulosti.⁶

Pro Beauvoir je i autor situovaným subjektem. Píše na určitém místě a v určitém čase. K pochopení její etické koncepce je nutné si uvědomit, v jakém čase a místě psala. Hodně se napsalo o vlivu jejího partnera, ale historické události té doby měly největší vliv na její myšlení. Etiku dvojznačnosti napsala během první poloviny roku 1946, rok a půl po skončení druhé světové války. Předtím, než válka vypukla, zastávala pacifistická stanoviska a mnichovskou dohodu hodnotila pozitivně. Postupem času však názor změnila, zejména po zveřejnění informací o koncentračních táborech a perzekucích židů, a přiklonila se k tomu, že válka je nutná. Sartre byl aktivním účastníkem války. Prožil období jako válečný zajatec a po propuštění roku 1941 se vrátil do Paříže. Oba se následně zapojili do hnutí odporu. Během této doby, nejen, že se starali o sebe, ale také finančně

⁵ Srov. Arp, K. *The Bounds of Freedom*, s.9-12.

⁶ Srov. Beauvoir, S., *The Second sex*, part II Lived experience.

podporovali svůj okruh přátel. Všechny tyto skutečnosti je třeba brát v potaz, když čteme Beauvoirinu etickou koncepci a chceme pochopit její stanovisko. Zděšení z druhé světové války, pocit sepětí ve skupině hnutí odporu, ozvěny těchto zkušeností vidíme v jejích dílech. Dalším důvodem, proč napsala *Etiku dvojznačnosti*, byla kritika existencialismu komunisty té doby (Sartre reagoval přednáškou *Existencialismus je humanismus*). Ani Beauvoir ani Sartre marxisty nebyli (je celkem běžné, že intelektuální Francouzi se klaní často k levicové politice). Dokládá to fakt, že roku 48 se stali členy RDR, levicové straně ve Francii, která se stavěla do opozice proti Stalinovi a usilovala o vytvoření socialistické Evropy nezávislé na USA i SSSR. Je důležité zmínit, že postoj Beauvoir se postupně měnil a ke konci svého života dokonce tvrdila, že „*Etika dvojznačnosti*“ je dílo, které ji irituje nejvíc. Její pozdější názory a politické postoje nejsou pro tuto práci zásadní, ale je důležité je zmínit pro lepší pochopení kontextu.⁷

1.2 Problémy existencialismu pro vytvoření etické koncepce

Existencialismus není jednoduše definovatelnou filozofickou školou, ale spíše komplexním směrem, ke kterému se hlásí nejen filozofové, jak píše Kaufmann. Co ještě komplikuje situaci, je skutečnost, že hlavní představitelé existencialismu, jako jsou Jaspers, Heidegger a Sartre, nesdílejí zcela shodné základní myšlenky. Navíc existují různé proudy existencialismu, včetně existencialismu náboženského, který zahrnuje postavy jako Pascal, Kierkegaard a Berd'ajev. Dále by sem patřil Nietzsche, Dostojevskij, Rilke, Kafka, Camus a další. Zdůrazněním individualismu ještě není vše řečeno; existencialismus je spíše o odmítnutí příslušnosti k jakékoli škole myšlení, zavržení existujícího systému a vyjádření nespokojenosti s tradiční filozofií, která bývá často vnímána jako povrchní, akademická a vzdálená od skutečného života. To jsou podle Kaufmanna klíčové prvky, které definují jádro existencialismu.⁸

Dostojevského "*Zápisky z podzemí*" je podle Kaufmanna prvním existencialistickým textem, který je klíčový pro plné porozumění existencialismu. Tvrdí, že až po přečtení

⁷ Srov. Arp, K. *The Bounds of Freedom*, s.12-18.

⁸ Srov. Kaufmann, W. *Existentialism from Dostoevsky to Sartre*, s.11-12.

"Zápisků z podzemí" nám začne Kierkegaard dávat smysl. Kierkegaard přinesl existencialismu a filozofii hlavně téma rozhodování. Kaufmann píše, že Kierkegaardova etika není o hledání dobra, ale o rozhodnutí. Filozofie od Sókrata až právě po Kierkegarda často opomíjela tuto skutečnost, že rozhodování je primární. Řecká filozofie, křesťanství i moderní filozofové se zaměřovali na jiné otázky, jako je analýza morálních pojmů, existence Boha, věčnost, a přehlíželi skutečnost, že na začátku je rozhodnutí a teprve poté jeho projevení.⁹ I když tuto tezi by samozřejmě podle mě nepřijali.

Existencialismus vnímá lidi jako bytosti, které vytvářejí a definují sami sebe v interakci s ostatními a v okolnostech, ve kterých se nacházejí. Kritici argumentují, že na tomto základu nelze postavit etiku. Není pro ně dostatečným důvodem skutečnost, že hodnoty vytvořil sám člověk. Beauvoir představuje v tomto díle svou vlastní teorii svobody, novou koncepci morální svobody v rámci existencialismu. Tato morální svoboda se odlišuje od ontologické svobody, se kterou pracuje Sartre v "Bytí a nicotě", a kterou podle něj všechny lidské bytosti mají nutně. Kritikové také vytýkají existencialismu, že nenabízí objektivní obsah pro morální jednání. Argumentují, že tato filozofie je subjektivní, možná až solipsistická. Beauvoir však ukazuje, že existence člověka je dvojznačná a člověk je sám sobě tvůrcem hodnot. Svoboda je pro existencialismus klíčovým prvkem, ačkoliv se kritici mohou domnívat, že je nedostatečná, zejména v kontextu Sartrovy koncepce svobody.¹⁰

Existencialismus od svého počátku definoval sám sebe jako filozofii dvojznačnosti. Kierkegaard zdůraznil a potvrdil nemožnost redukovat tuto dvojznačnost, čímž se odlišil od Hegela. Sartre v "Bytí a nicotě" charakterizoval člověka jako bytí, jehož existenci nelze definovat, jako subjektivitu, která si uvědomuje svou existenci pouze jako přítomnost ve světě, angažovanou svobodu, vzpínající se samu pro sebe, a tím okamžitě existující pro ostatní. Říká se, že existencialismus je filozofií absurdity nebo zoufalství, protože uzavírá člověka do sterilní trýzně a prázdné subjektivity. Neposkytuje člověku pevné principy pro rozhodování a umožňuje mu volnost jednat podle vlastní vůle.¹¹ Sartre deklaruje, že člověk je marnou vášní, že se marně snaží uvědomit syntézu pro sebe v bytí v sobě, za účelem stát se Bohem.¹²

⁹ Srov. Kaufmann, W. *Existentialism from Dostoevsky to Sartre*, s.12-17.

¹⁰ Srov. Arp, K. *The Bounds of Freedom*, s.2-3.

¹¹ Srov. tamtéž, s.4-5.

¹² Srov. Sartre, JP. *Bytí a nicota*, s.697.

Tato pravda však nevyvrací skutečnost, že i ty nejoptimističtější etické systémy zdůrazňují element selhání obsažený ve stavu lidské existence. Selhání je neodmyslitelnou součástí etiky, ačkoliv některé etické směry na počátku odmítaly tuto skutečnost. Hegel ve své "Fenomenologii ducha" píše o tom, že morální vědomí může existovat pouze tam, kde existuje neshoda mezi tím, co je přirozené a co je morální.¹³

Skutečnost, že člověk je subjektem, je univerzálním faktem. Cartesiánské "cogito" vyjadřuje jak tu nejindividuálnější, tak tu nejobjektivnější zkušenost. Tvrzením, že zdroj všech hodnot sídlí v lidské svobodě, existencialismus pouze nese tradici Kanta, Fichteho a Hegela, jak píše Beauvoir. Myšlenka spojující všechny humanismy je taková, že svět není pro člověka dán jako něco cizího. Svět je utvářen lidmi, a to podle toho, jak jejich vůle vyjadřuje tuto realitu.¹⁴

¹³ Srov. Arp, K. *The Bounds of Freedom*, s.4-5.

¹⁴ Srov. Beauvoir, S. *Ethics of ambiguity*, s.15-16.

2 ETIKA PODLE BEAUVOIR

2.1 Esej „Pyrrhus a Cineas“ jako podklad pro etiku

2.1.1 První část

„Pyrrhus et Cineas“ je Beauvoirina první filozofická esej. Psala ho během okupace nacisty a vyšla v roce 1944 po osvobození Paříže.¹⁵ Rozpravu mezi králem Pyrrhusem a jeho poradcem Cineasem, použil i Montaigne, jak píše Arp. Rozdíl je v tom, že pro Montaigne byl Cineas rozumným, Beauvoir se klaní spíše na stranu Pyrrhuse.¹⁶

Pyrrhus a Cineas jsou základem etiky Beauvoir, podle Debry Bergoffen. Jak sama říká, pokud bereme Beauvoir vážně jako filozofku, nemůžeme tento text přehlédnout. Je široce opomíjen. Etika dvojznačnosti byla do angličtiny přeložena celkem záhy po vydání ve Francii, ale Pyrrhus a Cineas až po více než 50 letech po jejím vydání. Hlavními tématy této práce jsou násilí a spravedlnost. Zabývá se základními etickými a politickými problémy a otázkou, zda lze násilí ospravedlnit. Tyto témata zkoumá z fenomenologického a existenciálního pohledu. Centrální teze této práce je, že není žádný pokrok, kontinuita nebo stabilní vývoj v životě jednotlivce ani druhu.¹⁷

Kristana Arp nesouhlasí zcela a tvrdí, že toto dílo není etickým, nebo spíše není etickým, tím způsobem, jakým dnes chápeme díla o etice. Spolu s Williamem McBridem tvrdí, že je etickým dílem ve smyslu děl starověkých řecků, je to spíše esej o tom, jak by měl člověk žít nebo spíše pro co by měl žít a v tomto smyslu je dílem etickým.¹⁸

Dílo začíná dialogem krále Pyrrha s poradcem Cineasem, jakoby divadelní scénou. Král chce dobývat různá území, nakonec celý svět. Nejde o to, zda je tento čin morální,

¹⁵ Srov. Edited by Simmons, M.A. *Simone de Beauvoir. Philosophical writings*. Bergoffen, D. *Introduction to Pyrrhus et Cineas*, s.79-80.

¹⁶ Srov. Arp, K. *The Bounds of Freedom*, s.22.

¹⁷ Srov. Edited by Simmons, M.A. *Simone de Beauvoir. Philosophical writings*. Bergoffen, D. *Introduction to Pyrrhus et Cineas*, s.79-80.

¹⁸ Srov. Arp, K. *The Bounds of Freedom*, s.23.

ale spíše o jeho racionální zdůvodnění. Když Pyrrhus odpovídá na otázku Cinease, co bude dělat poté, co dobije svět, Pyrrhus odpovídá, že se vrátí domů. Na to Cineas protestuje. Pokud se Pyrrhus po vši té aktivitě vrátí tam, kde je teď, proč to dělat? Proč nezůstat zde? Cineas z toho odvodí, že jednání je vždy iracionální, neproduktivní a zásadně marné. Cíle nikdy nejsou dosaženy, nikdy nejsme spokojeni.¹⁹

Mezi cynikem Cineasem a Pyrrhusem je Beauvoir Pyrrhus. Nezajímá ji Pyrrhův výběr činu, ale jeho ontologická pravda, a to je, že být člověkem znamená konat. Cynik má pravdu v tom, že neexistují absolutní cíle ani zaručená ospravedlnění našich činů. Z racionálního hlediska je jednání perverzní. Z existencialistického pohledu je čin nevyhnutelný. Nemůžeme nekonat. Proto musíme analyzovat tento fakt našeho stavu. Struktura „Pyrrhuse a Cinease“ odráží existenciální závazky Beauvoir. Pyrrhus jako muž činu musí nejdříve vysvětlit své jednání sám sobě před soudem rozumu. Beauvoir jako jeho advokátka apeluje na logickou nemožnost stanovení absolutního ospravedlnění činu nebo důvodu konání a odkazuje na existenční realitu naší určitosti či individuálnosti. Neotevívá otázku etickou, jak konat, dokud první nezodpoví otázku existenciální, proč konat. V „Pyrrhusovi a Cineasovi“ je otázka etického jednání neoddělitelná od otázky samotného jednání.²⁰

První část se zabývá konkrétní, konečnou, existující individuálností. Spontaneita, touha zapojit se do světa a udělat ho naším, je daností naší lidskosti. Pro zdůraznění použila Beauvoir Voltairovu postavu Candide a téma kultivace zahrady. Candide mě nenutí kultivovat žádnou zahradu. Přirozenost mého chování mě vede k tomu, abych kultivovala svou vlastní zahradu. Zde se objevuje základní pravda, struktura konání. Konám ve světě proto, abych svět udělala svým, abych udělala sama sebe esenciální. A tato pravda vyvolává důležitou otázku: Kde je má zahrada? Co to vlastně je? Kde je hranice mezi mou a tvou zahradou? Může existovat něco jako naše zahrada? Jaké cíle a naděje mám pro svoji zahradu? To nás dovede k pojmu situované svobody.²¹

Zahrada se stane mou zahradou skrze mou svobodnou vůli. Tato volba ale není náhodná. Je fakticky podmíněna mou situací, mou minulostí a přítomnými okolnostmi a ontologicky podmíněna strukturou času a transcendence. Když nás, jako lidi, Beauvoir identifikuje se svobodou, nepopisuje svobodu jako proces rozhodování se spíše pro něco

¹⁹ Srov. Beauvoir, S. *What is existentialism*, s.9-12.

²⁰ Srov. Edited by Simmons, M.A. *Simone de Beauvoir: Philosophical writings*. Bergoffen, D. *Introduction to Pyrrhus et Cineas*, s.82.

²¹ Srov., tamtéž, s.82.

než něco jiného. Spíše ji popisuje jako přirozenost, která spočívá v tom, že se nutně transcendujeme. Jako lidé se stále překračujeme k ještě nedefinované budoucnosti, ve které se snažíme upevnit naši konkrétnost, jedinečnost. Děláme se bytím tak, že přesahujeme sebe sama do něčeho, co nejsme my samy. Jsme transcendující transcendence, něco, co překračuje bez určeného cíle. Dnešní zítřek se stane včerejškem, a tak nová budoucnost volá po nových cílech. Existencialistická svoboda, strukturovaná časem, činí mou identitu nestabilní. Protože jsme koneční, tato svoboda je zdrojem mé neuspokojivosti. Každý cíl, kterého dosáhnou, mě uspokojuje pouze do té míry, do jaké představuje naplnění daného konání. Kvůli nutnosti konkrétnosti každého aktu se brzy stávám nespokojeným. Cíl, kterého chci dosáhnout, je omezený. Něco dalšího je zapotřebí. Konám něco nového. Nekoněčný příběh.²²

Jako konečná bytost nevyhnutelně selžu v tom, že bych dokončil své konání a tím jakoby sám sebe. Tato nevyhnutelná selhání tkví v jádru smyslu našeho stavu jako konečných a existenciálně svobodných bytostí. Každé jednání, které vyhláší svůj cíl jako konečný sám o sobě, musí být odmítnuto jako proti-lidské. Beauvoir odmítá ideu univerzální lidské identity, cílů nebo dobra.²³

Jako konkrétní existující lidské bytosti utváříme naši jedinečnou identitu tím, že si volíme určité cíle a dobra. Naše volby, vybírání si určitých druhých, nevyhnutelně tím odmítáme jiné druhé. Lidskost, jako celek nelze přijmout. Jsem konkrétní existující individuum. Nesdílím společný osud s ostatními. Jsem izolovaná jednotlivost oddělená svou svobodou, v mé svobodě, od svobody ostatních. Tato oddělenost je zdrojem konfliktu, který Beauvoir považuje za nevyhnutelný, a zároveň zdrojem solidarity, kterou považuje za nutnou.²⁴

Argument od konečnosti přes oddělenost ke konfliktu se zdá přímočarý, ale cesta od konečnosti k solidaritě se zdá paradoxní. To závisí na uznání naší dvojznačnosti. Jsme zároveň subjekt pro svět a objekt v něm. Jako subjekt svým konáním vytvářím vlastní realitu. Ta mi však uniká. Jakmile vzniknou cíle mých konání, tato realita, kterou jsem vytvořila mi uniká. Z těchto cílů se stanou objekty pro druhé. Tyto cíle mohou nebo nemusí být druhými přijaty. Bez podpory ostatních mé projekty ztroskotají. Tyto konfliktní

²² Srov. Edited by Simmons, M.A. *Simone de Beauvoir: Philosophical writings*. Bergoffen, D. *Introduction to Pyrrhus et Cineas*, s.83.

²³ Srov., tamtéž, s.83.

²⁴ Srov., tamtéž, s.83.

dimenze mezi subjekty odrážejí dvojznačnost naší existence a zakládají problematiku etiky a politiky.²⁵

Vzhledem k tomu, že ostatní existují pro mě jako objekty ve světě, jako nástroje pro dosažení mých cílů, jak mohu získat jejich podporu bez toho, aniž bych porušil jejich status jako lidských bytostí, které stejně jako já neustále utíkají před touto objektivní daností, před touto danou dvojznačností? Kant je v tomto nepoužitelný. Naše dvojznačnost nemůže být zahrnuta do kategorického imperativu. Druhý nikdy není čistým subjektem. Není nutně nemorální vidět druhého jako prostředek k dosažení svých cílů. Nemorální je jednat s nimi tak. Beauvoir zjišťuje, že abstraktní etické formule jsou v nejlepším případě nevhodné a v nejhorším případě destruktivní.²⁶ Jak zdůrazňuje Pettersen, konání dobra vycházející z péče a ohleduplnosti k někomu, které je univerzálně aplikovatelné na celé lidstvo, tedy univerzalistická etika, kterou Beauvoir kritizuje, se ve skutečnosti příliš neliší od konání toho samého pro konkrétního jednotlivce. Důsledky obou přístupů jsou obtížné a potenciálně tyranizující. Pod zástěrkou lásky, ochoty či altruismu se můžeme o někoho starat, avšak tím můžeme omezit jeho svobodu. Zároveň tak unikáme odpovědnosti za vlastní svobodu, kterou nesprávně chápeme. Například matka pečující o svého syna může později s politováním zjistit, že již není potřebná. V takovém případě lze pochybovat o tom, zda na začátku tohoto konání byla vůle se starat o syna anebo spíše touha uniknout odpovědnosti vlastní svobody, a tedy toto konání bylo spíše pro moje vlastní dobro. Starání se například o syna nebo pacienta může přinést smysl našemu životu, ale pokud je toto pouze naším smyslem, pak to je vyhýbání se odpovědnosti za vlastní život.²⁷

Bergoffen dále pokračuje, podle Beauvir jsem tedy konečná svoboda, jejíž cíle jsou vždy a nutně začátky. „Pyrrhus a Cineas“ vyvolávají existenciální otázky: Jak mohu toužit být tím, čím jsem? Jak mohu žít svoji konečnost s vášní? Jak mohu jednat, abych vytvořil podmínky, které udržují a podporují lidskost lidských bytostí? První část uzavírá: člověk sám ve světě by byl ochromen marností všech svých cílů. Bezpochyby by nebyl schopen snést život. Ale člověk na světě není sám.²⁸

²⁵ Srov., tamtéž, s. 83-84.

²⁶ Srov. Edited by Simmons, M.A. *Simone de Beauvoir: Philosophical writings*. Bergoffen, D. *Introduction to Pyrrhus et Cineas*, s.84.

²⁷ Srov. Pettersen, T. *Acting for Others: Moral ontology in beavoir's Pyrrhus and Cineas*. Simone de Beauvoir Studies [on-line]. JSTOR, vol. 26, 2009, s. 18. [cit. 27.3.2024]. Dostupné na <<http://www.jstor.org/stable/45170674>>

²⁸ Srov. Edited by Simmons, M.A. *Simone de Beauvoir: Philosophical writings*. Bergoffen, D. *Introduction to Pyrrhus et Cineas*, s.84.

2.1.2 Druhá část

Druhá část se zabývá etickou otázkou vyvstávající ze společné existence: Jaký je můj vztah k druhému? Co mohu očekávat od druhých? Jaké mám povinnosti vůči nim? Analýze dominuje problém vytvořený Beauvoirovou důrazem na radikální povahu svobody. Podle Beauvoir je druhý, jako svobodný subjekt, imunní k mé moci, k mé síle. Bez ohledu na to, co děláme, i kdybychom mučili otroky, nebo věšeli vrahy, nemůžeme zasahovat do vnitřní svobody subjektu. Beauvoir tvrdí, že se nikdy nemůžeme dotknout jiných lidí v jejich jádru svobody. Náš vztah k nim je buď povrchní, nebo mediální skrze společné závazky k sdílenému cíli nebo hodnotě.²⁹ Stejně stanovisko zastává i v „Etice dvojznačnosti“ jak ještě uvidíme níže.

Svoboda jako transcendence, podle Beauvoir, spočívá v esenci nejistoty a rizika našeho jednání. Být svobodný znamená být radikálně kontingentní. Jako svobodný subjekt přinášíme hodnoty a smysl do světa, který sám o sobě nemá žádný smysl nebo hodnotu. Tyto hodnoty však nemohu podporovat sám, mohou se usadit pouze tehdy, pokud je přijmou i ostatní. Jako radikální svobodný subjekt potřebuji druhé. Proč? Beauvoir vytváří koncept situované svobody za pomoci vnitřně-vnější distinkce. I když nemohu jednat za druhé nebo ovlivňovat jejich svobodu, musím přijmout odpovědnost za to, že moje činy vytvářejí podmínky, ve kterých jednají ostatní. Bez ohledu na to, jak irelevantní může být moje jednání pro druhé, mě se to týká. Jsem fakticita jejich situace. Vyjasnění rozdílu mezi mou schopností ovlivnit svobodu druhých a mou odpovědností za jejich situaci a zkoumání podmínek, pod kterými může být moje výzva k nim slyšena, jsou dva aspekty mé výzvy. Za prvé, musím mít možnost oslovení druhých a musím bojovat proti těm, kteří by mě chtěli umlčet. Za druhé, musí být druzí, kteří by na mou výzvu odpověděli. První podmínka je politicko-občanská, druhá politicko-materiální. Jen ti, kteří nemusí jen bojovat o přežití, kteří existují v materiálních podmínkách svobody, zdraví a bezpečí,

²⁹ Srov. Edited by Simmons, M.A. *Simone de Beauvoir. Philosophical writings*. Bergoffen, D. *Introduction to Pyrrhus et Cineas*, s. 84-85.

mohou být mými spojenci v boji proti nespravedlnosti, jen ti mě mohou slyšet a odpovědět na moji výzvu.³⁰

První pravidlo ke spravedlnosti je směřováno k vytvoření světa, kde jsou zajištěny tyto občanské a materiální podmínky výzvy. Násilí není vyloučeno. Vzhledem k tomu, že Beauvoir argumentuje, že se nemůžeme dotknout druhých v jejich jádru svobody, nemůžeme označit násilí jako zlo. Ale Beauvoir ho nepodporuje. Nepřijímá myšlenku, že účel světí prostředky, ani nevidí budoucnost bez konfliktu. Logika její etiky určuje, že násilí je nevyhnutelné. Skutečnost, že jsme různě situováni a angažujeme se v transcendenci z různých historických, ekonomických, sexuálních a rasových pozic, nás nevyhnutelně ujišťuje, že někteří z nás budou vždy překážkami svobody jiných. Beauvoir tvrdí, že jsme odsouzeni k násilí. Ani zlo, ani nevyhnutelné násilí, Beauvoir argumentuje, není ničím, co by se dalo vyvážit něčím jiným. Je to tragédie lidského stavu.³¹

I když nekončí zcela pozitivně, jako schopni etického jednání jsme povinni pracovat na podmínkách k materiální a politické rovnosti. Když vyzýváme druhé, aby podpořili naše projekty, naše činy a tím jim dodali budoucnost, je tím vyloučeno, že bychom je nutili, aby se stali našimi spojenci. Naopak, také jim pouze přispíváme k budoucnosti jejich činů. Jsme vyzváni, abychom oslovili jejich svobodu. Když přesvědčování selže, jsme oprávněni uchýlit se k násilí. Naše dvojznačnost je žitá v tomto dilematu násilí a spravedlnosti. Poté, co jsme v první části stanovili, že logika pasivity, ačkoli přesvědčivá, se musí podřídit fakticitě transcendence a svobody, Beauvoir v závěru druhé části uvádí, že logika výzvy se musí podřídit fakticitě násilí.³²

³⁰ Srov. Edited by Simmons, M.A. *Simone de Beauvoir: Philosophical writings*. Bergoffen, D. *Introduction to Pyrrhus et Cineas*, s.85.

³¹ Srov., tamtéž, s.86.

³² Srov., tamtéž, s.86.

2.2 Etika dvojnáčnosti

2.2.1 Dvojnáčnost

Beauvoir a s ní existencialistický přístup tvrdí, že lidský život je ze své podstaty dvojnáčný. Je určitým subjektem mezi univerzem objektů a zároveň je objektem pro druhé, není ničím víc než individuem v kolektivu, na kterém sám závisí. V každém momentě může zakusit svou existenci netemporálně. Ale mezi minulostí, která už není a budoucností, která ještě není, je moment, ve kterém existuje, nicotou. Toto privilegium, jen jemu vlastní, suverénního bytí mezi univerzem objektů, sdílí s ostatními lidmi. Po celou dobu, co jsou lidé je tato dvojnáčnost prožívána všemi. A po celou dobu, co jsou filozofové, se podle Beauvoir většina snažila zamaskovat tento fakt.³³ Každý člověk existuje ve dvou rovinách: fyzicky, materiálně jako tělo v tomto fyzickém světě a zároveň je schopen transcendence sebe sama, současně však neschopen uniknout této materiálnosti i při transcendenci vlastního vědomí. Tato teze je základem pro etiku Beauvoir, jak píše Kristana Arp. Tato dvojnáčnost se manifestuje v několika rovinách lidského života. Člověk žije a umírá. Může se vzdálit od externího světa, osvobodit se od něj a ponořit se do světa interního, světa vlastního vědomí, nicméně i přesto ten externí existuje, člověk je stále tělem a musí existovat v tomto těle na tomto světě. Člověk může objevit věčné pravdy, včetně svojí dvojnáčnosti, ale vždy bude svázán s prouděním přítomnosti, jako neustále prchajícími okamžiky. Každý člověk je unikátní individualita vnořený mezi celek všech.³⁴

Většina filozofů se podle Beauvoir snaží překonat tuto přirozenou dvojnáčnost člověka, jak už jsem zmínila výše, tím, že vytváří systémy, které privilegují jeden ze dvou aspektů (duše či tělo) nebo je spojují v jednu substanci. Jak dále Beauvoir píše, ti, kteří akceptují dualismus, vytvořili hierarchii mezi duší a tělem, což vyústí v nezanedbatelnou část člověka, která nemůže být zachráněna. Popřeli smrt buď integrováním jí do života

³³ Srov. Arp, K. *The Bounds of Freedom*, s.5-6.

³⁴ Srov., tamtéž, s.47.48.

nebo ve slib nesmrtelnosti. Anebo popřeli život, který považují za iluzorní, pod nímž je skryta pravda. Jejich etické systémy vždy sledovali stejný cíl. Eliminovali dvojznačnost tím, že ze člověka udělali buď čistou internalitu nebo čistou externalitu, buď uniknutím ze smyslového světa nebo s ním splynout, rozkročit (otevřít) se do věčnosti nebo se uzavřít do čirého okamžiku.³⁵

Člověk dneška si více než kdy jindy uvědomuje tuto paradoxnost jeho situace, píše Beauvoir. Potřeby dané situace je ale nutí chovat se k sobě navzájem jako k nástrojům, jako k překážkám, jako k prostředkům, i když jsou si vědomi že by k sobě měli jednat jako k cíli. Čím více si podmaňují svět, tím více zjišťují, jak je ničí nekontrolovatelné síly. I když stvořili atomovou bombu, je stvořena jen aby je zničila. Každý z nich cítí svou naprostou individualitu a zároveň se cítí bezvýznamnější než hmyz. V každém momentu vysvítá tato skutečnost dvojznačnosti. Otázka života a smrti, moji vlastní samoty a vztahu s ostatními, mé svobody a podřízenosti, bezvýznamnosti a suverénní důležitosti jednotlivce. Byl Stalingard a byl Buchenwald a ani jeden z těch dvou nezruší ten druhý.³⁶

V západní tradici převládává dualismus duše a těla, či vědomí a hmoty. Materialističtí filozofové se snaží redukovat vše na hmotu, idealističtí se snaží o opak. Jako koexistující, ale oddělené aspekty v člověku, se pak jeví duše a tělo dualistům. Dvojznačnost je podle Beauvoir tragickým faktem, podobně jako je pro Kierkegaard, jak píše Arp. Jeden s ní musí hrát až do konce, nelze překonat. Proč nelze překonat nicméně sama neříká. Naznačuje, že je zde vztah závislosti mezi těmito dvěma póli. Jedinec je závislý na celku, při jeho zrodu i během života. Podobně, vědomí je závislé na lidském těle a jeho kontinuálním fungování. Právě proto Beauvoir říká, že smrt je nevyhnutelná a možná kdykoli. A protože vědomí je spojené s tělem, lidský subjekt se může stát objektem pro jiný lidský subjekt (Arp dodává, že ji nechte jako Sartra v „Bytí a nicoté“ a tedy nechte to tak, že člověk je vždy objektem pro jiné lidské vědomí). Konečně, bez vědomí nemůžeme nalézat, poznávat stálé, trvalé pravdy. Vědomí je závislé na těle, které je závislé na čase, existuje v něm, ne v bezčasové oblasti (Arp neříká, že pravdy jsou závislé na těle nebo na existenci člověka, ale jen to, že naše poznání těchto pravd je závislé na funkci našeho těla). Dvojznačnost člověka nemůže být překonána právě díky této závislosti a zároveň závislosti jedince na ostatních.³⁷ Beauvoir poznamenává (i když se v této eseji nesnaží

³⁵ Srov. Beauvoir, S. *Ethics of ambiguity*, s.6.

³⁶ Srov., tamtéž, s.7-8.

³⁷ Srov. Arp, K. *The Bounds of Freedom*, s 48-49.

vyvrátit materialistickou filozofii jako takovou), že pokud bychom byli materialisty, tedy redukovali vědomí na hmotu, etické jednání by nebylo možné.³⁸

Mnoho filozofů šlo cestou vyvracení možnosti svobodné vůle u pojetí materialistů, Beauvoir šla jinou cestou argumentace. Závislost vědomí na materiálnosti, jeho schopnost transcendence této materiálnosti, je prokázána zkušeností morální povinnosti. Lidé soudí, že to, jak věci jsou, neznamená že jsou tak jak by měli být a mohou je změnit. Dvoznačnost lidé existence tedy nejen že umožňuje etické jednání (závislost vědomí na těle, jedince na ostatních), ale zároveň ho činí nezbytným. Kdyby lidské vědomí bylo suverénní, ve smyslu kontroly nad sebou, a příroda, svět nebo vůle ostatních lidé by na něj (to vědomí) neměli žádný vliv, pak by nebylo potřeba řešit etické jednání. Ale lidská existence je zranitelná, lidé mohou být zraněni, opuštěni, zabití, proto morální jednání je zásadní.³⁹ Existencialismus je podle Beauvoir jedinou filozofií, která se staví k této dvoznačnosti vlastní lidské existenci. Jedině existencialistická etika může spravedlivě uznat pravdu dvoznačnosti bytí mezi životem a smrtí, mezi mou samotou a poutem se světem, mezi mou svobodou a závislostí, mé bezvýznamnosti a suverénní důležitosti každého jedince a všech lidí.⁴⁰

2.2.2 Svoboda

Pro Beauvoir a celý existencialistický přístup k světu je svoboda základním kamenem pro pojetí etiky. Její etika je existencialistická právě proto, že se opírá o svobodu. Aby však etika spočívala pouze na svobodě, není možné ji stavět na svobodě, která je pouze subjektivní.⁴¹ Beauvoir sama zdůrazňuje, že každý člověk je původně svobodný.⁴² Očividně ale ne všichni jednají morálně. Pro Beauvoir není morální jednání pouze o svobodě, ale o vůli být svobodným. Tento problém, jak mít vůli k tomu být svobodným, když už původně svobodní jsme Beauvoir řeší tím, že rozlišuje mezi dvěma typy svobody. Svoboda přirozená a svoboda morální. Přirozená svoboda může být zavádějící, už jen proto, že termín lidská přirozenost existencialismus nezná, a proto budeme spolu s Arp používat raději pojem svoboda ontologická. Svoboda morální, je možná díky tomu, že člověk má možnost reagovat dvěma různými způsoby na fakt, že je svobodný ontologicky. Nemůže

³⁸ Srov. Arp, K. *The Bounds of Freedom*, s. 40.

³⁹ Srov., tamtéž, s. 49-50.

⁴⁰ Srov. Beauvoir, S. *Ethics of ambiguity*, s. 9.

⁴¹ Srov. Arp, K. *The Bounds of Freedom*, s. 54.

⁴² Srov. Beauvoir, S. *Ethics of ambiguity*, s. 25.

nebýt svobodným, neboť svoboda je ontologickou strukturou lidské existence, může ale selhat ve vůli být svobodným. Člověk si musí svobodně vybrat, jak bude reagovat na svobodu ontologickou. Buď odmítne vůli být svobodný, anebo přijme svobodu, a aktivně se dělá absencí bytí. Pokud si zvolí druhou možnost, pak dosáhl morální svobody. Ačkoli Sartre toto rozdělení v Bytí a nicotě nepředkládá, připouští také určitou reflexivitu svobody. Odmítnutí vůle k tomu být svobodným, je určitou paralelou k Sartrově zlé víře, ale Beauvoir jde dál než Sartre a rozvíjí možnosti toho co se může stát, když člověk selže v přijetí své plné svobody.⁴³ Beauvoirina teze, že lidská svoboda je zdrojem morální povinnosti, zdůrazňuje, že jako svobodní jedinci bychom měli přijmout břemena své svobody a nést za ně plnou odpovědnost, namísto toho, abychom se jim snažili vyhnout. Klíčovým bodem je uvědomění si, že naše svoboda není izolovaná a že existuje vzájemný vztah mezi naší svobodou a svobodou ostatních, což je podle Arpa nový pohled, který Beauvoir do existencialismu přináší. Nejenže svoboda ostatních neomezuje naši vlastní svobodu, ale pro plné uvědomění si naší svobody je nezbytné, abychom respektovali a chránili svobodu ostatních.⁴⁴ Tento argument vychází, jak sama Beauvoir tvrdí, z Bytí a nicoty: člověk, je bytím, které se dělá absencí bytí k tomu, aby mohl být bytím.⁴⁵ Jak dále vysvětluje Arpa, Beauvoir označuje existencialismus jako filozofii dvojznačnosti. Nicméně Sartrova ontologie je dualistická. To, co existuje, je rozděleno do dvou kategorií, které na sebe nepůsobí, bytí pro sebe-vědomí a bytí v sobě-nevědomá realita. Pro Sartra jen bytí v sobě samo není schopno dosáhnout jednoty světa, píše Arpa. Sartre termín bytí ale používá podle Arpa poněkud volně v Bytí a nicotě. Někdy myslí bytí per se, jinde bytí jako fenomén a podobně Beauvoir v Etice dvojznačnosti. Beauvoir chápe člověka jako vědomí a hmotu (tělo), podobně jako pro Sartra je bytí v sobě a bytí pro sebe. Člověk je pro Beauvoir zvláštním mixem těchto dvou kategorií. Její ontologie se lehce od té Sartrovy liší. Pro Sartra mezi bytím v sobě a bytím pro sebe nenastává komunikace. Pro Beauvoir je člověk ve světě, kterého si je vědom. Tedy podle Arpa je její koncepce spíše blíže Merleau-Pontymu. A ač sama Beauvoir píše, že vychází ze Sartrovy ontologie, podle Arpa je její ontologie celkem zjevně jiná.⁴⁶

⁴³ Srov. Arpa, K. *The Bounds of Freedom*, s.54-55.

⁴⁴ Srov., tamtéž, s.50.

⁴⁵ Srov. Beauvoir, S. *Ethics of ambiguity*, s.11. S vlastním překladem anglického překladu: „Man is a being, who makes himself a lack of being in order that there might be being“.

⁴⁶ Srov. Arpa, K. *The Bounds of Freedom*, s.50-54.

2.2.3 Selhání vůle být svobodným

V druhé kapitole Beauvoir představuje několik typů osobností, představující způsoby, jak člověk selhává, pokud nemá vůli k tomu být svobodným. Tyto možnosti postupují od nejnižší úrovně až k vyšším stupňům směřujícím k morální svobodě. Pět stadií začíná nejnižším, podčlověk, vážný člověk, nihilista, objevitel a vášnivý člověk.⁴⁷

Podčlověk vyjadřuje fundamentální strach před existencí. Neustále odmítá existenci definovanou jako absence bytí, a světa který je tím odhalen.⁴⁸ Svět je pro něj bezvýznamný, matný a nudný. Proč by měl tento prázdný svět v něm vyvolat jakýkoli zájem, pochopení?⁴⁹ Podčlověk tedy rozhodně nechce, jak zdůrazňuje Beauvoir, toužit po svobodě ostatních. Jedná pouze podle zákonů, i když jsou sebe nemorálnější (Arp zmiňuje například Eichmanna).⁵⁰

Vážný člověk, nejrozšířenější lidský přístup. Určité hodnoty považuje za věčné a neměnné, jak poznamenává Beauvoir.⁵¹ Tato pozice naznačuje, že mnoho etických systémů, včetně těch, které nevyžadují náboženské sankce, jako je například liberální politická tradice, se snaží poskytnout lidem určitou ochranu před plnými důsledky jejich ontologické svobody. Tento názor sdílí i další filozofové, jako je Hegel, Kierkegaard, Nietzsche a samozřejmě Sartre. Podobně jako podčlověk, i vážný člověk vykazuje hlubokou necitlivost vůči ostatním lidem. Je nebezpečný tím, že je ochoten obětovat druhé za hodnoty, které bezvýhradně přijímá.⁵²

Nihilista je vážný člověk, který se zřekne snahy přisoudit lidskému světu status bytí. Ve svém pohledu nenalézá nic stálého, co by poskytovalo smysl, a proto považuje svět za postrádající smysl. Sám se pak cítí jako bezcenný, jakožto absence bytí.⁵³ Touha nihilisty udělat ze sebe nic, se může projevovat nejen prostřednictvím uvažované

⁴⁷ Srov. Arp, K. *The Bounds of Freedom*, s.55.

⁴⁸ Srov., tamtéž, s.55-58.

⁴⁹ Srov. Beauvoir, S. *Ethics of ambiguity*, s.43.

⁵⁰ Srov. Arp, K. *The Bounds of Freedom*, s.55-58.

⁵¹ Srov. Beauvoir, S. *Ethics of ambiguity*, s.46.

⁵² Srov. Arp, K. *The Bounds of Freedom*, s.58.

⁵³ Srov. Beauvoir, S. *Ethics of ambiguity*, s.52.

sebevraždy, ale také touhou po destrukci ostatních lidských bytostí. Tento nutkavý impuls je způsoben tím, že ostatní lidé odrážejí v nihilistovi jeho vlastní existenci. Právě v interakci s ostatními nachází způsob, jak si uvědomuje svou přítomnost ve světě, což je pro něj zdroj frustrace. Touží se stát ničím.⁵⁴

Objevitel se přibližuje k upřímnému morálnímu přístupu. Přijímá svou existenci jako absenci bytí bez jakéhokoli externího ospravedlnění. Beauvoir klade důraz na radost, skrze kterou objevitel čelí neospravedlnitelné existenci. Beauvoir trvá na tom, že autentická existence otevírá prostor pro velkou radost.⁵⁵ Morální selhání objevitele tkví v jeho vztahu k ostatním.⁵⁶ Lidstvo je pro něj indiferentní hmota odsouzena pouze k tomu, aby podpořila hru jeho existence.⁵⁷

Vášnivý člověk je opakem objevitele. Zatímco objevitel má k cílům lhostejný postoj, zapálený jedinec je nesmírně oddaný objektu své vášně. Na rozdíl od vážného člověka si uvědomuje, že důležitost tohoto objektu závisí zcela na jeho vášni. Tento objekt vášně je pro něj nejdůležitější a ve světle této vášně jsou ostatní lidské bytosti vnímány pouze jako prostředky, jejichž existence není nijak klíčová. Objekt vášně může být materiální povahy, ale také jiná lidská bytost.⁵⁸

2.2.4 Koncept odhalení

Ani jeden z těchto pěti typů se nezabývá tím, že k dosažení vlastní svobody je nezbytné chtít svobodu i pro ostatní. Arp ukazuje, jakým způsobem argumentuje Beauvoir, že k dosažení morální svobody, musí člověk chtít, aby byli svobodní i ostatní. Arp představuje dva hlavní argumenty Beauvoir. První z nich je, že existence ostatních jako svobod, definuje mou situaci a je to dokonce podmínka mojí vlastní svobody a druhým je, že k tomu, abych byl svobodným je nutné chtít, aby byli svobodní i ostatní. První část prvního argumentu je obsažena i v díle „Pyrrhus a Cineas“. Existence ostatních jako svobod, definuje mou situaci, existence ostatních zaručuje, že mé činy budou mít smysl. A v „Etice

⁵⁴ Srov. Arp, K. *The Bounds of Freedom*, s.58-60.

⁵⁵ Srov., tamtéž, s.60-62.

⁵⁶ Srov. Beauvoir, S. *Ethics of ambiguity*, s.62.

⁵⁷ Srov. Arp, K. *The Bounds of Freedom*, s.60-62.

⁵⁸ Srov., tamtéž, s.62-64.

dvojznačnosti“ tento argument rozšiřuje ještě na tezi, že svoboda ostatních je dokonce podmínkou mé svobody. Podmínka něčeho znamená, že pokud by neexistovala, nebylo by možné ani to, čeho ta podmínka je. Takže pokud je podmínka mojí svobody svoboda ostatních, znamená to, že kdyby nebyli svobodní ostatní, ani já bych nebyla svobodná. Ale jak je to možné, že podmínka svobody ostatních je nutná pro svobodu moji? Pro vysvětlení se Arp obrací na začátek „Etiky dvojznačnosti“. Udělat se absencí bytí k tomu, abych mohl být bytím. Vrací se k tomu, jak existence jakožto absence bytí, umožňuje bytí. Pro Beauvoir bytí znamená to samé, co pro Sartra fenomén bytí nebo oblast bytí, která je přítomná v lidském vědomí.⁵⁹ V konceptu Beauvoir bytí je: lidský svět ve kterém je každý objekt proniknut lidským smyslem.⁶⁰ Jednou z možností, jak vysvětlit toto její pojetí, je vrátit se k Husserlovi a vědomí, které produkuje samotný smysl. Nebo jak píše Arp, můžeme vrátit k tomu, jak Beauvoir popisuje základní vztah mezi subjektivitou a světem. Říká, že bytí je odhalováno lidskou svobodou. Bytí není ani tolik vytvářeno lidskou svobodou, ale spíše odhalováno jako smysluplné pomocí této svobody. Termín odhalení má heideggerovský význam. Ale to je snad díky překladu. Beauvoir používá francouzské „dévoiler“, což je sice v češtině odhalení, ale v anglickém překladu použili stejný termín pro „erschliessen“, což znamená spíše otevření než odhalení. Podle Arp však tento termín neznámá pro oba to samé. Beauvoir zdůrazňuje aktivní povahu lidského odhalování světa, na rozdíl od Heideggera, který zdůrazňuje, že to, co je, bylo vždy nějak odhaleno.⁶¹

Obě svobody, jak ontologická, tak morální odhalují bytí, avšak každá zaujímá k tomuto odhalení odlišný postoj. Člověk neustále odhaluje bytí, nemůže se tomu vyhnout.⁶² Bytí je odhalováno jak v koncentračním táboře Buchenwald, tak i na odlehlých ostrovech v Pacifiku.⁶³ Dokonce i podčlověk se nemůže redukovat na neživý objekt, zůstává přítomen ve světě. I na úrovni ontologické svobody, která je sdílena všemi, lidská existence zahrnuje odhalení světa. I na této úrovni je světem, který je odhalen skrze svobodu, lidský svět. Žádný jiný svět zde k odhalení není. Lidský svět je závislý na existenci jiných lidských bytostí. Existence druhých je podmínkou existence lidského světa. Pokud je lidská svoboda, byť jen na úrovni té ontologické, stále odhalováním světa, pak je

⁵⁹ Srov. Arp, K. *The Bounds of Freedom*, s.64-66.

⁶⁰ Srov. Beauvoir, S. *Ethics of ambiguity*, s.74.

⁶¹ Srov. Arp, K. *The Bounds of Freedom*, s.64-66.

⁶² Srov., tamtéž, s.66-67.

⁶³ Srov. Beauvoir, S. *Ethics of ambiguity*, s.74.

existence druhých podmínka této svobody.⁶⁴ Jak říká Beauvoir, člověk může odhalit svět pouze na základě odhalení druhými.⁶⁵ Proto ani jeden z typů osobnostní, představených výše, nemůže zpochybnit význam druhých lidí ve světě, ať se o to pokouší jakkoli. Druzí neustále dodávají smysl prostoru, který obýváme. Přítomnost druhých představuje hlavní překážku pro touhu nihilisty být ničím, protože skrze přítomnost druhých je odhalován jako člen lidského světa. To je ten důvod, proč druzí musí být zničeni.⁶⁶ Když nihilista touží být ničím, lidstvo musí být zničeno, protože skrze přítomnost ve světě, kterou ostatní odhalují, se setkává sám se sebou jako přítomnost ve světě.⁶⁷

2.2.5 Ontologická svoboda musí přerůst do svobody morální

Svoboda vždy odhaluje svět. I když jde jen o ontologickou svobodu, která je všem přístupná. Avšak Beauvoir nás upozorňuje, že ontologická svoboda by neměla být naším konečným cílem. Měli bychom směřovat k poznání, že ontologická svoboda by měla vést ke svobodě morální. Jak se svět odhaluje skrze tuto morální svobodu? Záleží na tom, zda si člověk přeje odhalit bytí. Pokud ano, pak je na cestě k morální svobodě.⁶⁸ Touha po odhalení světa a uznat se jako svobodu, je to samé.⁶⁹ Podčlověk a nihilista poskytují příklady lidí, kteří netouží po odhalení světa. Nihilista se snaží tento proces ukončit, zatímco podčlověk se na něm odmítá podílet. Případně se může stát, že místo toho, abychom chtěli odhalit bytí, můžeme uvíznout v alternativní touze po dosažení statusu své existence. Beauvoir se snaží zmírnit Sartrovo tvrzení, že člověk je marnou vášní. Uznává, že lidé jsou neustále pronásledováni touhou, kterou nikdy nemohou uspokojit. Avšak jejich touha po odhalení bytí je další základní nutkavou touhou, kterou pociťují. Tuto touhu můžeme uspokojit. Důležité je aktivně totiž po odhalování bytí.⁷⁰ Původní schéma člověka je dvojnásobné. Touží být, a do té míry, do které se shoduje s tímto přáním, selhává. Avšak zároveň

⁶⁴ Srov. Arp, K. *The Bounds of Freedom*, s.66-67.

⁶⁵ Srov. Beauvoir, S. *Ethics of ambiguity*, s.71.

⁶⁶ Srov. Arp, K. *The Bounds of Freedom*, s.67.

⁶⁷ Srov. Beauvoir, S. *Ethics of ambiguity*, s.55.

⁶⁸ Srov. Arp, K. *The Bounds of Freedom*, s.67.

⁶⁹ Srov. Beauvoir, S. *Ethics of ambiguity*, s.24.

⁷⁰ Srov. Arp, K. *The Bounds of Freedom*, s.68.

touží po odhalení bytí, a pokud se shoduje s tímto přáním, vyhrává, protože svět se stane přítomným skrze jeho přítomnost ve světě.⁷¹

Na úrovni morální svobody je vztah mezi mou svobodou a svobodou druhých nejsilnější, i když na ontologické úrovni je tento vztah možný také, není tak silný. Tento vztah mezi rozvojem moji morální svobody a úsilím o další rozvoj morální svobody druhých je základem mé morální odpovědnosti vůči nim. Naše konečná odpovědnost, kterou etika Beauvoir obsahuje, není pouze o zachování života, ale o obraně a podpoře svobody, a to tím, že ontologická svoboda přeroste do svobody morální. Aby se tak stalo, musí člověk mít vůli k tomu být svobodným, to je ekvivalentní k vytváření sám sebe jako absence bytí tím, že aktivně touží odhalovat svět. Bez ohledu na to, zda lidé chtějí být svobodní, ontologicky svobodní jsou. A i když nechtějí odhalovat svět, stejně tak činí. Ale to, co by lidé dělat měli, je aktivně přijmout tento osud, a pak teprve může ontologická svoboda přerůst v morální.⁷²

Abychom mohli vysvětlit, proč je pro mě důležité chtít, aby byli ostatní svobodní, musíme zohlednit další faktor, a tím je budoucnost, která hraje roli jak v mé existenci, tak v existenci ostatních. O svobodě mluvíme vždy ve vztahu k času. Pro to, abych jednal morálně, je nezbytné si uvědomit, že činy, které vykonám dnes, budou platit i zítra. Ze tří dimenzí času je budoucnost centrální pro mou existenci jako existenci svobody. Činy, které vykonám, směřují do budoucnosti, ať už je to budoucnost několika minut od daného okamžiku nebo několika desetiletí, ale jejich smysl transcenduje přítomný moment. Nicméně se nabízí otázka, jak může budoucnost dávat význam mým činům, když ještě není? Odpověď na tento paradox je klíčovým krokem pro argumentaci Beauvoir. Neexistuje žádná garance budoucnosti. Tato nedeterminace budoucnosti je spojená s lidskou svobodou. Jedině budoucnost může dát mým činům smysl, ale budoucnost ještě není. Jak tedy může dát smysl mým činům, když ještě není? Beauvoir se vyprostí z tohoto paradoxu právě nutností svobody ostatních. Ostatní pro mě otevírají budoucnost.⁷³ Moje svoboda, k tomu, aby se mohla naplnit, vyžaduje noření se do otevřené budoucnosti. Jsou to ostatní, kteří tuto budoucnost pro mne otevírají, jsou to oni, kteří uspořádávají, připravují svět zítřka, definují moji budoucnost.⁷⁴ Smysl, který dává budoucnost mému jednání, vychází z ostatních subjektů, kteří buď v souladu nebo v opozici ke mne, tvoří budoucnost v

⁷¹ Srov. Beauvoir, S. *Ethics of ambiguity*, s.23.

⁷² Srov. Arp, K. *The Bounds of Freedom*, s.68-69.

⁷³ Srov., tamtéž, s.69-71.

⁷⁴ Srov. Beauvoir, S. *Ethics of ambiguity*, s.82.

přítomnosti skrze své plány a myšlenky. Implikace tohoto argumentu je taková, že budoucnost si nemohu vytvořit sám. Jakákoli představa budoucnosti, kterou si vytvořím pouze na základě sebe sama, musí zůstat pouhou fantazií. Například mohu mít řešení pro současný politický problém, ale dokud do toho nezapojím ostatní, toto řešení zůstane nedosažitelné. Aby moje politické názory měly nějaké důsledky, i kdyby jen pro mě, musím se zapojit do politického dění, což mě nutně zahrne do projektů a plánů ostatních lidí. Musíme tedy spoléhat na ostatní, aby pro nás otevřeli budoucnost. Zároveň mě ostatní mohou o tuto budoucnost připravit tím, že mi bude bránit v interakci s ostatními svobodnými lidmi. Tam, kde je moje budoucnost připravena, na základě interakcí s ostatními, je zároveň načrtnut smysl mých současných činů.⁷⁵

Nicméně budoucnost mi nepropůjčuje lidstvo jako celek. Žádná kolektivní entita lidstva není. Lidské svobody se proplétají v rámci konkrétních projektů v konkrétním historickém kontextu. I když smysl činů konkrétních jedinců v daných konkrétních skupinách nemusí přetrvat do nekonečné budoucnosti, mohou přežít smrt jednotlivce. Toto prodloužení do budoucnosti umožňuje a poskytuje smysl heroickým činům a nedělá z obětování se jen směšné gesto. Tím pádem obětování se neznamena obětovat se pro ostatní, ale jakkoli zvláště to zní, obětovat se s ostatními. Jedině ve společném jednání za společným cílem je obětování se jedince smysluplné. Jedinec nemůže být svobodný, nemůže mít morální svobodu, dokud neinteraguje s ostatními, kteří vyhledávají stejnou morální svobodu. S ostatními, kteří hledají naplnění své existence jako absenci bytí tím, že se zapojují do budoucnosti se svými smysluplnými plány a tím dávají smysl svým i mým činům. K tomu, abych si uvědomil vlastní morální svobodu, musím se nějak ujistit, že ostatní si také uvědomují plný rozměr své existence jako svobodných lidských bytostí. Tím Beauvoir tvrdí, že abych mohl být svobodný, musím chtít, aby byli svobodní i ostatní. Například tyran, který aktivně potlačuje svobodu ostatních, se sám odstříhne od této interakce, a tak si neuvědomuje svoji morální svobodu. Proto Beauvoir tvrdí, že kdyby si utlačovatel byl vědom požadavků své svobody, musel by se utlačování zřeknout. Pro ni to není jen o tom, že by utlačovatel nemohl dojít k uvědomění, že vlastně není svobodný, ale spíše o tom, že typ svobody, kterou postrádá, je právě svoboda morální, což je odlišné od moci nebo svobody ve smyslu dělat si co chci.⁷⁶ Touha po existenci, touha odhalit svět a touha, aby lidé byli svobodní jsou všechny jednou a tou samou vůlí.⁷⁷

⁷⁵ Srov. Arp, K. *The Bounds of Freedom*, s.71-72.

⁷⁶ Srov., tamtéž, s.71-74.

⁷⁷ Srov. Beauvoir, S. *Ethics of ambiguity*, s.87.

3 Etika JP SARTERA

3.1 Sartre a jeho nedokončený etický systém

Na konci díla „Bytí a nicota“ nám Sartre slibuje pokračování, které by se mělo zabývat morálkou.⁷⁸ Jak víme, k tomuto pokračování nedošlo, a proto se pro jeho případnou a nedokončenou etickou koncepci musíme obrátit k tomu co napsal na posledních stranách „Bytí a nicoty“, do přednášky „Existencialismus je humanismus“ a do posmrtně vydaných „Notebooks for an ethics“.

3.1.1 „Bytí a nicota“

V „Bytí a nicotě“ Sartre píše, že ontologie zde představená stačí k formulování etiky, ale poskytuje nám jakýsi základ pro její pochopení.⁷⁹ Jak zdůrazňuje Arp, nám ontologie dává podklad pro odmítnutí vážnosti, tak jak vážnost popisuje Sartre i Beauvoir. Tedy pokud hodnoty, které zastáváme, chápeme nezávislé na lidském vědomí, pak takový postoj výtvořem zlé víry.⁸⁰ Podle Sartra nás tento způsob myšlení dovede k zoufalství, protože zjistíme, že veškerá lidská jednání jsou ekvivalentní.⁸¹ Tato poslední pasáž podle Arp je široce nepochopena. Mnozí si myslí, že představuje jeho vlastní postoj a zneužívají ji k tomu, aby ukázali, že etika podle této ontologie je nemožná. Sartre však tímto tvrzením, poukazuje spíše na to, že lidé s neupřímnou vírou falešným pochopením, docházejí k takovým závěrům.⁸² Pokud chápeme, že hodnoty, které existují, jsou hodnotami skrze mne a nestojí mimo mne a nemají se mnou nic společného, jak říká Sartre jsme „bytím, skrze

⁷⁸ Srov. Sartre, JP. *Bytí a nicota*, s.712.

⁷⁹ Srov., tamtéž, s.710.

⁸⁰ Srov. Arp, K. *The Bounds of Freedom*, s.78.

⁸¹ Srov. Sartre, JP. *Bytí a nicota*, s.711.

⁸² Srov. Arp, K. *The Bounds of Freedom*, s.78-79.

kteře existují hodnoty, a takto si uvědomím sebe sama a odhalím sám sebe v úzkosti jako jediný pramen hodnoty jakož i nicotu, skřze kterou existuje svět“.⁸³ Co se stane poté, Sartre nevyjasňuje. Zbytek jeho myšlenek o etice je spíše ve formě otázek. Tyto poznámky nemůžeme brát jako etickou koncepci, nicméně to, co zde Sartre naznačuje, nalezneme i v Etice dvojznačnosti. Sartre taky naznačuje, že k tomu, abychom byl morální, musíme pochopit, že já, lidská subjektivita jsem zdrojem hodnot jak pro sebe, tak pro svět. Nicméně je třeba poznamenat, že se vůbec nezmiňuje roli ostatních subjektů a naší případné odpovědnosti vůči nim.⁸⁴

3.1.2 „Existencialismus je humanismus“

Podle Sartra neexistuje žádná etická koncepce, která by mu mohla říct, co má dělat. Člověk je podle plně zodpovědný za své jednání a za to, kým je. Zároveň je zodpovědný za všechny ostatní. Volbou sebe sama volí všechny lidi. A tím že nějak volíme, potvrzujeme hodnotu té volby. Říká, že si nikdy nezvolíme zlo, nemůžeme tak učinit. Volíme vždy dobro, a když je to dobré pro nás, může to být dobré i pro všechny. To, co zvolím, musí obstát jako dobré pro všechny a jednám tak, aby bylo správné, když tak budou volit všichni.⁸⁵ Zde je zjevně ovlivněn Kantem, ale jak píše Arp, tento moment je přinejmenším zvláštní, neb se rozchází jak s konceptem v „Bytí a nicotě“, tak dokonce i v rámci této přenášky, celkem záhy typ etického rozhodování změní.⁸⁶

Právě v momentě popisu situace, kdy k němu přichází student pro radu, zda se má raději odejít do Anglie a přidat se k armádě nebo zůstat doma a starat se o svoji nemocnou matku.⁸⁷ Zde už radí slovy jsi svobodný, rozhodni se. Zde nenajdeme zmínku o tom, aby se rozhodoval podle toho, jak by to bylo dobré pro všechny. Dalším zajímavým momentem je rozdílnost rozhodnutí dvou literárních postav na situaci, kdy muž, kterého milují, je zasnouben s jinou ženou. Obě tyto rozhodnutí Sartre hodnotí stejně, ať rozhodnutí ve vztahu pokračovat, tak rozhodnutí nepokračovat, jelikož se muž bude ženit, a to proto že jsou podle něj obě rozhodnutí vykonaná na základě svobody, a tudíž obě jsou správná.

⁸³ Srov. Sartre, JP. *Bytí a nicota*, s.711.

⁸⁴ Srov. Arp, K. *The Bounds of Freedom*, s.79.

⁸⁵ Srov. Sartre, JP. *Existencialismus je humanismus*, s.18.

⁸⁶ Srov. Arp, K. *The Bounds of Freedom*, s.80.

⁸⁷ Srov. Sartre, JP. *Existencialismus je humanismus*, s.26-27.

Zde jasně vidíme, proč je Sartrovi možné vytýkat etický subjektivismus. Dobro a zlo se stává relativním a zdá se, že si můžeme dělat co chceme.⁸⁸

Přednáška existencialismus je humanismus pokládá dobré základy pro to, jak by existencialismus mohl vytvořit etický koncept, nicméně to, co zde Sartre předkládá, buď vedlo do slepé uličky, nebo je nedostatečně rozvedeno. Podle Arp ho tato práce neukazuje v nejlepším světle, je podle ní plná chybných argumentů a unáhlených závěrů.⁸⁹

3.1.3 „Notebooks for an ethics“

Dalším cílem zájmu jsou pro nás posmrtně vydané „Notebooks for an ethics“, které Sartre psal mezi rokem 1947-48, tedy až po dokončení *Etiky dvojznačnosti*.⁹⁰ Tyto poznámky měli sloužit jako podklad pro slibované pokračování.⁹¹ Nicméně jak píše sám autor vydaných zápisníků David Pellauer, je pro něj toto dílo spíše jako soubor fragmentů, spíše než definitivní systematické vyjádření.⁹² I přesto jsou fragmenty zápisků plné fenomenologických fascinujících analýz o různých druzích chování, které mají etický význam, jako je lhaní, násilí, hrozby, požadavky, štědrost. Dokonce se zdá, že navazuje na Beauvoir a snaží se překonat konflikt mezi „Já“ a „Druhým“⁹³, ale po několika paragrafech se vrací k původnímu konfliktu, který je třeba překonat.⁹⁴ Avšak nikde nedává náznak, jak tento konflikt může být překonán, či zda vůbec je.⁹⁵

3.1.4 „Sartreovská“ etika

Sartre podle nás etický koncept nevytvořil. Ač se o něj pokoušel, není v žádném z jeho děl patrný, do té míry, aby byl uspokojivý. Někteří nesouhlasí s touto tezí. Například Linda Bell, David Detmer nebo Thomas Anderson, jak píše Arp. Tito autoři tvrdí, že Sartre položil základy pro etiku, a v jejich dílech vlastně vytvořili „sartreovskou“ etiku. Používáme termín „sartreovská“ spíše než „Sartrova“, abychom zdůraznili, že Sartre

⁸⁸ Srov. Arp, K. *The Bounds of Freedom*, s.81-82.

⁸⁹ Srov., tamtéž, s.84.

⁹⁰ Sartre,JP. *Notebooks for an ethics*, s.vii.

⁹¹ Srov. Sartre, JP. *Bytí a nicota*, s.712.

⁹² Sartre,JP. *Notebooks for an ethics*, s.ix.

⁹³ Srov., tamtéž, s.280.

⁹⁴ Srov., tamtéž, s.281.

⁹⁵ Srov. Arp, K. *The Bounds of Freedom*, s.85.

konceptu etiky nevytvořil. Podle Arp tato „sartreovská“ etika může sloužit jako koncept, který lze porovnávat s koncepcí Beauvoir, tak ale tito autoři nečiní. Bohužel předpokládají, že to co napsala Beauvoir, by napsal i Sartre, a tak používají Etiku dvojznačnosti k doplnění sartreovské etiky a předpokládají, že Beauvoir je jen prodlouženou rukou Sartrova myšlení.⁹⁶

⁹⁶ Srov., tamtéž, s.86.

ZÁVĚR

Etiku, jak ji představila v dílech "Pyrrhus a Cineas" a "Etika dvojznačnosti", jsme se snažili co nejvěrněji popsat. Dokázali jsme, že Beauvoir není pouhým prodloužením myšlení Sartra. Má vlastní autonomní myšlení a stojí za to se jí zabývat hlouběji. Téma jsme ani zdaleka nevyčerpali. Nabízí se další témata k zpracování, minimálně pojetí etiky v "Druhém pohlaví", určitě ontologie Simone de Beauvoir, kterou jsme se zde nemohli podrobněji zabývat, i když jsme ji trochu načrtli, je důležitá pro pochopení etického konceptu. Stojí za to promyslet i etické důsledky různých osobností, které Beauvoir představuje, a hlouběji prozkoumat, co se děje, když nedostojíme naší morální svobodě. Také by bylo užitečné zaměřit se na praktická východiska, která plynou z této koncepce. Ukázalo se, že otázek máme více, než jsme měli na začátku, a bohužel v takto krátkém rozsahu práce jsme se nemohli všem těmto aspektům věnovat dostatečně podrobně.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

ARP, Kristana. *The Bounds of Freedom*. USA, Illinois: Carus Publishing Company, 2001. ISBN 0-8126-9442-2.

BEAUVOIR, De Simone. *Ethics of Ambiguity*. USA, New York: Open Road Integrated Media, Inc., 2018. ISBN 978-1-5040-5422-5.

BEAUVOIR, De Simone. *What is Existentialism. Pyrrhus and Cineas*, USA, Illinois: Penguin Books, 2020. ISBN 978-0-241-47523-2.

BEAUVOIR, De Simone. *Philosophical Writings. Edited by Margaret A. Simmons with Marybeth Timmermann and Mary Beth Mader*. USA: University of Illinois press, 2004. ISBN 0-252-02982-8.

HORTON, Sarah. *The Authentic Person's Limited Bad Faith*. [on-line]. JSTOR. Sartre Studies International, vol. 23, no. 2, 2017, pp. 82–97. [cit. 27.3.2021]
Dostupné na <<https://www.jstor.org/stable/48562786>

KAUFMANN, Walter. *Existentialism from Dostoevsky to Sartre*. USA: A Plume Book, 2004. ISBN 978-0-452-00930-1.

MOI, Toril. *Simone de Beauvoir. The Making of an Intellectual Woman*. 2.vydání. United Kingdom: Oxford university press, 2014. ISBN 978-0-19-923872-9.

MUSSETT, M. Shannon. *Simone de Beauvoir's Ethics*. [on-line] USA, Virginia: Philosophy documentation center. [cit. 27.3.2024]
Dostupné na < <https://www.pdcnet.org/wp/>>

PETTERSEN, Tove. *Acting for othres: Moral ontology in Beauvoir's Pyrrhus and Cineas*. [on-line] JSTOR. Simone de Beauvoir Studies, vol. 26, 2009. [cit. 27.3.2024]
Dostupné na <<http://www.jstor.org/stable/45170674>>

SARTRE, Jean-Paul. *Bytí a nicota*. Pokus o fenomenologickou ontologii. Praha: OIKOY-MENH, 2006. ISBN 80-7298-097-1.

SARTRE, Jean-Paul. *Being and Nothingness. An essay in Phenomological Ontology*. Translated by Sarah Richmod. USA: Washington Square press, 2021. ISBN 978-1-9821-0546-4.

SARTRE, Jean-Paul. *Existencialismus je humanismu*. Praha: Nakladatelství Vyšehrad, spol. s.r.o., 2004. ISBN 80-7021-661-1.

SARTRE, Jean-Paul. *Notebooks for an ethics*. Translated by David Pellauer. USA: The university press of Chicago, 1992. ISBN 0-226-73511-7.

SIMONS, Margaret A. *Beauvoir and Sartre: The Philosophical Relationship*. [on-line] JSTOR. Yale French Studies, no. 72, 1986. [cit. 27.3.2024]
Dostupné na <<https://doi.org/10.2307/2930233>>

ABSTRAKT

TOKÁROVÁ, D. *Pojetí etiky Simone de Beauvoir v díle Ethics of Ambiguity*. České Budějovice 2024. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra filozofie a religionistiky. Vedoucí práce doc. Dr. phil. Jakub Sirovátka.

Klíčová slova: Simone de Beauvoir, Jean-Paul Sartre, etika dvojznačnosti, etika, existencialismus, svoboda, dvojznačnost, ontologická svoboda, morální svoboda, Teologická fakulta, filozofie

Tato bakalářská práce se zaměřuje na pojetí etiky Simone de Beauvoir, zejména v jejím díle „Etika dvojznačnosti“ a také v díle „Pyrrhus a Cineas“. Nejprve se věnuje představení postavy Simone de Beauvoir a zdůrazňuje její důležitost. Dále zkoumá její fenomenologické zázemí a stručně se zabývá tématem existencialismu a s ním spojenými problémy týkajícími se tvorby etického systému.

Práce se dále zaměřuje na prozkoumání etických základů „Pyrrhuse a Cinease“ jako předzvěst pro další dílo „Etika dvojznačnosti“, které představuje hlavní téma práce, popsání a zprostředkování pojetí etiky Beauvoir v tomto díle. Analyzuje témata jako dvojznačnost a svobodu, kterou Beauvoir rozděluje na ontologickou a morální, a z toho vyplývající morálku.

Na závěr práce se ještě krátce zamýšlí nad tím, zda Sartre vytvořil svou vlastní samostatnou etickou koncepci.

ABSTRACT

The conception of Simone de Beauvoir's ethics in the work *Ethics of ambiguity*

Key words: Simone de Beauvoir, Jean-Paul Sartre, ethics of ambiguity, freedom, ontological freedom, moral freedom, existentialism, ethics

This bachelor's thesis focuses on the ethical framework of Simone de Beauvoir, primarily in her work „The Ethics of Ambiguity“ and also in „Pyrrhus and Cineas“. Initially, it introduces Simone de Beauvoir as a significant figure and underscores her importance. It then explores her phenomenological background and briefly touches upon the theme of existentialism and the associated challenges in constructing an ethical system.

The thesis further delves into examining the ethical foundations laid out in „Pyrrhus and Cineas“ as a precursor to Beauvoir's later work, „The Ethics of Ambiguity“, which constitutes the primary focus of the study. The aim is to describe and explain Beauvoir's ethical ideas in this work. It investigates themes such as ambiguity and freedom, which Beauvoir divides into ontological and moral freedom, along with the resulting morality.

Towards the end, the thesis briefly reflects on whether Sartre formulated his own ethical conception.